

ARTURO
PERES-REVERTE

OSTRVO
USNULE
ŽENE

Preveo sa španskog
Dalibor Soldatić

■ Laguna ■

Naslov originala

Arturo Pérez-Reverte

LA ISLA DE LA MUJER DORMIDA

Copyright © 2024, Arturo Pérez-Reverte

Copyright © 2024, Penguin Random House Grupo Editorial, S.A.U.

Translation copyright © 2026 za srpsko izdanje, LAGUNA

**OSTRVO
USNULE
ŽENE**

SADRŽAJ

1. Crna zastava	13
2. Šah na Egejskom moru	39
3. Baronica Katelios	67
4. Tesnac Kafireas.	92
5. Trake grčkog šešira	122
6. Naftaški gambit	151
7. Braća po moru	176
8. Kuća na Sirosu	198
9. Sezona lova	222
10. Dok ima zvezda	250
11. Dijalozi džentlmena	278
12. Trojanski konj	303
13. Đavolov rođendan	330
14. <i>Parlez-moi d'amour</i>	358

*Ona predstavlja žene, međutim jedna je od onih koje
nedostaju u svakom dobu. Nije da ih je malo, već jedva
da ima mesta za njih.*

Džozef Konrad, *Spas*

Sa gramofona dopire francuska pesma. Pričaj mi o ljubavi, kaže Lisjen Boaje medenim glasom: *Parlez-moi d'amour*. Govori mi ponovo nežnosti. Od sutonskog svetla koje vodoravno prodire kroz prozor, sijaju se šare pohabanog tepiha, ugašeni mermerni kamin, slike s lakom potamnelim od vremena, spokojno lice žene koja puši ispružena na turskom divanu. Na sebi ima pantalone od kepera, ružičaste i prljave, i stari mornarski džemper. Začudo, ta odeća njenom izgledu ne oduzima eleganciju, naprotiv, naglašava je. Mora da joj je oko pedeset godina i privlačna je na svoj način: mršava, višeg rasta, dugačkog nosa i očiju boje lešnika, kose kratko podšišane kao u muškarca, još uvek tamne, mada sa sedim pramenovima.

Gramofon sada ćuti. Žena gnječi cigaretu u velikoj limenoj pepeljari – u obliku lađe iz Homerovih epova, s krilatim sirenama koje lete oko nje – i ostaje nepomična dok se pravougaonik svetla smanjuje povlačeći se s ćilima na venecijanere i okvir prozora, otvorenog prema mirnom moru i plavkastom obzorju. Tada, nemarnim pokretom, ona lagano pruža ruku ka torbi na divanu, pored upaljača i kutije cigareta, da bi iz nje izvukla kožni novčanik iz kog vadi fotografiju iskrzanih ivica:

nekoliko ljudi u pozadini, odeveni kao mornari ili grčki ribari, okupljeni pred brodom poluskrivenim kamuflažnom mrežom i vezanim za nasip od kamena, cementa i drveta, na stenovitoj plaži; a ispred njih krupan čovek plave kose i brade, s košuljom zavrnutih rukava na snažnim rukama, s mornarskom kapom bez oznaka i širita.

Žena nezainteresovano gleda lica i na kraju se zaustavlja pred prvim, koje zamišljeno posmatra. Potom uzima upaljač, kresne točkić palcem i prinosi plamen jednom kraju fotografije. Pušta je da u pepeljari potpuno izgori, pa ponovo legne na divan, u trenutku kad u sobu ulazi muškarac retke kose i tamnih brkova, odeven u izgužvano smeđe odelo.

– Kasnite – kaže ona tmurno. – Prokleti bili, većito kasnite.

– Imam druge pacijente.

– Ali vas nijedan ne plaća koliko vas plaćam ja.

Slegnuvši ramenima, rutinskim pokretima, pridošlica otvara koferče, vadi medicinski pribor i flašicu alkohola, i pali prenosni plamenik kojim će sterilisati špric i par hipodermičkih igala. Dok to radi, leđima okrenut ženi, ova podiže rukav na levoj ruci, otkrivajući brojne tragove prethodnih injekcija.

– *Eni ponto oleto* – šapuće. – Izgubio se na moru.

– Ko? – pita muškarac nezainteresovano, ne očekujući odgovor.

– Svejedno ko... Donesite to i završite već jednom.

Potom, nakon što je oslonila glavu na jastuk, žena zatvara oči i iščekuje novu dozu zaborava.

1. Crna zastava

S ponekim događajima koji ga mogu snaći na moru, čovek ima hrabrosti da se suoči samo jednom – a on se suočio više puta. To ga je učinilo pomirenim sa sudbinom i hladnokrvnim, utisnuvši mu profesionalni fatalizam koji je odgovarao njegovom izgledu, više baltičkom nego mediteranskom. Upravo je navršio trideset četiri godine: visok, snažan, zlaćane kose i brade, s plavim očima za koje bi se pogrešno moglo pomisliti da su naivne i licem na kojem se lako javljao osmeh, ali bi ga naglo smenjivala ozbiljnost kad bi gledao sagovornika kao da ga je odjednom začudilo to što je upravo čuo ili pomislio. Zvao se Migel Hordan Kirijazis jer mu je majka bila Grkinja; i za dve decenije, otkad se ukrcao kao običan mornar i dok je potom učio nautičke škole, plovio je na brodovima s raznim zastavama između Evrope, Amerike, Afrike i Bliskog istoka. U svojoj pomorskoj legitimaciji zabeležio je sedam brodova, jedan brodolom u Biskajskom zalivu – pomeranje tereta za vreme oluje, devet preživelih i jedanaest nestalih – i zvanje pilota trgovačke mornarice.

Život mu se, međutim, promenio u poslednje vreme. Osamnaesti jul zatekao ga je na jednom tankeru kompanije *Kampsa*

usidrenom u Ferolu; i nakon što je mobilisan i završio brzi kurs prilagođavanja u Pomorskoj školi, obreo se kao poručnik bojnog broda mornarice koju su nazivali nacionalnom. Sledeći širit su mu dodelili pre četiri nedelje, nakon posebne obuke za torpedne čamce u Kilu u Nemačkoj: ali nije imao vremena da ga prišije na rukav uniforme. U jakni koju je imao na sebi kad je sišao niz pasarelu s parobroda *Alba adrijatika* u luci Bejrut sredinom marta 1937, Migel Hordan nije nosio ništa što bi ga identifikovalo kao pripadnika španske ratne mornarice. U džepu je imao britanski pasoš izdat u Gibraltaru na ime Migel Tozer. A u jakni, skriven među odećom, revolver veblu: kalibar 38, cev od pet inča.

Čovek koji ga je čekao nalazio se na mestu na kom je i trebalo da bude. Bio je jedan od onih koje niko ne primeti ako ih ne traži: sivo odelo, sivi šešir, sivo lice. Savršeno da prođe nezapažen među ljudima. Ali Hordan ga jeste tražio. Rekli su mu to osam dana ranije, kad se ukrcao u Kadisu: čekaće te s one strane carine, u jednom džepu nosiće presavijen primerak lista *Orijent*, a u drugom lista *Žur*. Njegovo ime je beznačajno.

– Dobro došli u Liban.

– Hvala.

Drugi je govorio engleski s naglašenim levantinskim naglasakom. Mogao je biti iz bilo kog mesta, ili ni iz jednog.

– Umorni od puta?

– Ne.

– Ah, kolosalno.

Ni osmeha ni pružanja ruke. Sivi čovek je dohvatio Hordanovu mornarsku vreću i lično je položio pred jednog carinika, koji je samo kredom obeležio platno. Bez reči su došli do mesta gde su čekale kočije s konjima, i seli u jednu. Nakon što su dogovorili cenu, kočijaš je zamahnuo bičem, plašeći muve, pa su za sobom ostavili luku i kratkim kasom se uputili ka zapadnom delu grada.

– Rezervisao sam vam sobu u *Normandiju*. Poznajete li Bejrut?

– Jedino luku. Nekoliko kratkih pristajanja, pre mnogo godina.

– Nećete imati mnogo vremena ni u ovom. – Sivi čovek je izvadio sat iz džepa na prsluku. – Ako se slažete, kad se budete umili možemo popiti aperitiv na terasi *Kursala*, tu blizu. Znaate već: pominje se u *Kastiljanki iz Libana*... Da li ste čitali roman?

Hordan nije znao o čemu taj čovek govori: malo je čitao, sem tehničkih knjiga i nautičkih mapa. Zaokupljeno je gledao more s desne strane i svetloljubičaste planine s leve, preko zgrada oker boje i crvenih gradskih krovova. Opipao je staru jaknu i flannelske pantalone, zgužvane od puta.

– Ne znam da li sam prikladno obučen.

– Ne brinite. Posećuju ga francuski vojnici, mornari, lokalno društvo... U ovo doba obično je živahan a atmosfera je neformalna. Nećemo privući pažnju. Čak ni vi, uprkos vašoj visini – odmerio ga je sa zanimanjem od glave do pete. – Koliko ste visoki?

Hordan se osmehnuo: iznenadan blesak, beo i topao u plavoj bradi. To je bilo karakteristično za njega i odgovaralo mu je; iz tihe opreznosti tipične za mornara prelazio je lako na skoro naivno, grubo poverenje. Kao mladić.

– Metar osamdeset devet.

– Opa, nije loše.

– Mislite li da je razborito razgovarati među tolikim svetom?

– Ovo je Istok, prijatelju – sivi čovek je izražajno mahao rukom. – Imam više poverenja u terasu jedne kafane, gde ceo svet kuje zavere i otvoreno ogovara, nego u zidove hotela gde nikada ne znaš ko se može nalaziti iza vrata.

Normandi je bio nov, udoban, s pogledom na Francusku aveniju i na more. Nakon što se umio i promenio kragu na košulji, Hordan je raspremio svoj skromni prtljag, dokumenta sakrio na orman a revolver ispod madraca. Pet minuta je posmatrao ulicu s prozora sobe, a potom se uputio ka terasi kafane, koja je od razgovora vrila kao košnica dok je tenda

ublažavala zaslepljujuće podnevno svetlo. Kelneri i čistači cipela prolazili su kroz središnji hodnik među ljudima s fesovima i kravatama, Evropljankama, bejrutskim funkcionerima i oficirima u uniformi. Sivi čovek je sedeo pored malog okruglog stola smeštenog u dnu, uz ogradu Vojnog okruga, ni preblizu ostalim stolovima ni predaleko od njih. Očigledno je umeo da izabere odgovarajuća mesta.

– Poručio sam arak... Da li vam odgovara?

– Da.

– Sjajno.

Prešao je na stvar dok su čekali kelnera. Hordan će se narednog dana ukrcati na mali kiparski trgovački brod *Akamas*, koji je plovio za Pirej; ipak, neće stići u tu luku, jer je bilo predviđeno da ga napusti na pola puta: blizu Milosa, severno od Krita.

– Tamo će vas pokupiti jedna grčka ribarica – u tom trenutku je sivi čovek spustio glas. – Jedna noć plovidbe do vašeg krajnjeg cilja, manje-više – napravio je značajnu pauzu. – To je ostrvo koje poznajete.

Hordan je slegnuo ramenima. Bila su široka, snažna kao ruke.

– Nikada nisam bio na njemu.

– Ali ste ga proučili, pretpostavljam.

Španac je potvrdio bez komentara. Naravno da ga je proučio na nautičkim kartama britanskog admiraliteta: ostrvo po imenu Ginaika Koimismeni, u Zapadnim Kikladima, blizu Androsa i Tinososa. Na uobičajenom putu za trgovce koji dolazeći iz Sovjetskog Saveza i nakon što su prošli Dardanele, plove prema jugoistoku s tovarom oružja za Republiku.

– Šta je s posadom? – upitao je.

Drugi nije odgovorio odmah. Stizao je konobar s pola flaše araka, bokalom vode, drugim s ledom i dve čaše. Kad se udaljio, sivi čovek je ispružio ruku i pažljivo pomešao trećinu likera s dve trećine vode, dajući anisu izgled mleka. Potom je ubacio led koji je zamaglio čaše.

– Deo vaših ljudi već je na ostrvu, gde je glavni brod trebalo da stigne pre nekoliko dana. Ostatak, četvorica koji nedostaju, pridružiće vam se ovde i putovaćete zajedno.

– Nacionalnosti? – zanimao se Hordan.

– Predviđene: dva Libanca, engleski telegrafista i jedan torpedista Holanđanin. – Zadovoljnim pokretom otpio je gutljaj.

– Ostali su četiri Grka i jedan Albanac... Radi se o žilavim ljudima, naviknutim na život s one strane zakona, tako da ćete morati da ih pridobijete za sebe. Da nametnete disciplinu i sve to.

– Tome se nadam.

– U svakom slučaju, još uvek ne znaju cilj misije.

– Saznaće u prigodnom trenutku.

Drugi je, izgleda, razmišljao.

– Što se tiče tih ljudi – rekao je odjednom – nisu svi podjednako poverljivi.

– Na šta mislite?

– Znaće već. Ne pokreće ih rodoljublje... Uz to, tu je i telegrafista.

– Šta je s njim?

– Ah, ništa ozbiljno, ne brinite. Dobar je u svom poslu, ili je barem jedini kvalifikovani kog smo mogli pronaći ovde. Služio je u britanskoj mornarici tokom Velikog rata, ali...

– Ali?

– Kako sam obavešten, preterano pije. Ili je barem to radio.

Hordan se namrštio.

– To mi se ne dopada.

– Ni meni... Zato je i napustio mornaricu, ili bolje rečeno: zato su oni napustili njega. Radio je po trgovačkim brodovima i na železnici u Siriji dok nije završio ovde.

– Nemamo drugog na raspolaganju?

– Nažalost, to sam saznao isuviše kasno – sivi čovek je spustio glas skoro do šapata. – A komunikacija je značajna, zato što...

Tu je zastao, zavalio se u naslon stolice i popio drugi gutljaj araka. Hordan se zamislio.

– Hteo bih da ga vidim.

– Da ga proverite?... To bi možda valjalo. U svakom slučaju, prijatan je tip. Simpatičan, kulturni. Po onome što pričaju, nema mu se šta zameriti kad se udalji od flaše.

– Kako se zove?

– Bomont. Zovu ga Bobi, mada je već napunio pedeset godina.

– Mogu li ga videti pre nego što se ukrcam?

– I ostalu trojicu, ili samo njega?

– Iskoristiću priliku da upoznam svu četvoricu.

– Mogu to da sredim, ali preporučujem diskretnije mesto – pogledao je ka zapadu, ne pokazujući nikuda određeno. – Između hotela *Orijent* i Američkog univerziteta postoji kafanica zvana *El Ćakif*, čiji je vlasnik od poverenja.

– Kolikog?

– Odgovarajućeg, imajući u vidu da smo na Bliskom istoku.

Odjeknuo je udaljen prasak, prigušen okolnim zgradama. Između palmi na aveniji poleteli su golubovi dok je sivi čovek vadio džepni sat.

– Topovski hitac u podne na trgu – rekao je.

Hordan je kvasio usne svojim pićem: previše sladunjavo i jako. Ostavio je čašu na stolu. Nije bio ljubitelj alkohola, osim kada je baš želeo da živne, što se nije dešavalo često; a tada bi želju zadovoljavao nečim kratkim, brzim i jakim.

– Ima li još nešto što treba da znam?

– U hotelu imate izveštaj o posadi, a sutra ćete naći na brodu, u vašoj kabini, zapečaćeni paket s dodatnim materijalom: tajne šifre, tehničke priručnike, pravce i mape Egejskog mora. I jedan izveštaj o vlasniku ostrva, baronu Kateliosu – napravio je dvosmisleni grimasu dok je vraćao sat. – Pretpostavljam da su vam govorili o njemu.

– Jedva.

– Upoznaćete ga pre ili kasnije, jer tamo živi. Ekscentričan tip, znate. Pripada staroj grčkoj aristokratiji.

– U Grčkoj nema aristokratije.

– Zaista? – zatreptao je sivi čovek iznenađeno. – Dobro, on će već znati... Izgleda da jeste baron, svakako. Ali važno je da je simpatizer nacionalne stvari i ustupio je Ginaiku Koimismeni za ovaj posao.

Hordan se složio, pitajući se kratko koga bi simpatisao njegov sagovornik kad bi ga plaćao neko drugi. Potom je ponovo pomislio na ostrvo. Imao je u glavi zacrtane njegove obrise posredstvom navigacionih karata: oblik ribe s udubljenim repom na istočnoj strani, gde je postojalo skriveno sidrište, dubine dva do pet metara, s peščanim i kamenitim dnom, zaštićeno od svih vetrova izuzev onih iz drugog kvadranta.*

Sada ga je sivi čovek posmatrao s obnovljenim zanimanjem.

– Nije na meni da postavljam pitanja i nije primereno s moje strane, ali sam znatiželjan – usudio se. – Doista govorite grčki tako dobro kao što su mi rekli?

– Ne znam šta su vam rekli. Govorim ga još odmalena.

Drugi je podigao obrve.

– Ozbiljno? To nije uobičajeno za jednog Španca, posebno s vašim izgledom. Mada pretpostavljam da su vas i zbog toga izabrali. Niko ne bi pomislio...

– Imao sam porodicu poreklom iz Kalamate – prekinuo ga je Hordan.

– Ah, razumem.

Pet sati kasnije hodao je obavijen zlaćanim svetlom libanskog sutona. Izvan grada, daleke padine planine Sanin tamnele su u plavičastim tonovima, more su brazdale duboke ljubičaste trake, a prema zapadu, iza usamljenog minareta jedne džamije,

---

* „Drugi kvadrant“ u pomorstvu obično istok–jug (jugoistok). (Prim. prev.)

ocrtavao se na ljubičastom nebu svetionik Ras Bejruta. Povremeno bi zastao da posmatra pejzaž, koristeći svaki trenutak da baci oprezan pogled iza svojih leđa. Izgleda da niko nije išao za njim, mada to nije bilo dovoljno da ga umiri, jer mu je nedostajalo iskustva u takvim situacijama. Jedva da je imao nedelju dana, na povratku iz Kila, da nauči ono najosnovnije o preživljavanju van broda. Svaka je opasnost na brodu bila predvidljiva: i najgora nesreća koja bi nastupila, već se bila desila njemu samom ili drugima; bila je deo obimne profesionalne enciklopedije prikupljene tokom vekova oluja i brodoloma. Zato, kao i svaki prekaljeni pomorac, Hordan je više voleo izvesnost mora u odnosu na nepoznate slučajnosti kopna.

– Idite direktno u *El Ćakif* – rekao je sivi čovek – i uđite bez pitanja, jer vas čekaju.

Kafić je bio podignut na drvenim stubovima na samoj obali. Odatle se pružao širok pogled: bilo je malih ribarskih čamaca usidrenih među stenama koje su izvirivale iz mirnog mora; a u daljini, na vrhu koji je ulazio u sve tamniju vodu, obalski hoteli i kafane palili su prva svetla. Mirisalo je na klupka algi i vlažno zelenilo.

Četiri čoveka čekala su u rezervisanom delu, u dnu, s daščanim podom i staklima zamagljenim od šalitre. Kad su ga ugledali kako ulazi, ustali su, i to se dopalo Hordanu. Uspostavljaio je određene kodekse od početka. Pravila korisna za rad koji im je predstojao.

– Sedite.

Poslušali su dok je on ostao nepomičan, ruku ukrštenih iza leđa, s najautoritativnijim i najstrožim stavom za koji je bio sposoban. Sve slabije svetlo spolja još uvek je bilo dovoljno da ih podrobno osmotri. Dvojica su očigledno bili Evropljani, bez sumnje torpedista i telegrafista. Ostali su bili tamnopusi, zapušteni i sa izbočinom od noža u džepu pantalona: od onih koje su plime i oseke života ostavljale u velikom broju po sredozemnim lukama. Hordan je odmah shvatio ko su i šta su,

jer ga je prošlost mornara na trgovačkim brodovima upoznala s takvim tipom ljudi. Ta četvorica su bili ono što se očekivalo, i pretpostavio je da će ostatak biti skupljen po istom obrascu. Nijednome od njih ne bi bilo pametno poveriti žensku vrlinu, tuđ novac ili ma koju vrstu privatnog imetka; ali to je i bilo uobičajeno istočno od Malte. Jednom kad se nađu na brodu, na moru, pokazaće se koliko koji vredi. U svakom slučaju, izbor nije obavio on jer su mu sve davali već isplanirano i rešeno: trenutak, misiju, brod i ljude.

– Na kraju krajeva – rekao je kapetan broda Navija-Osorio kad su se oprostili u Kadisu – avganistanski medved lovi se sa psima iz Avganistana. Da li vam je poznata ta rečenica?... Napisao ju je Kipling ili već tako neko.

Ni Hordan nije bio mnogo pričljiv niti se opterećivao razmatrajući ih. I nije gajio iluzije o motivima koji su navodili takve ljude da se pridruže, zajedno s onima koji su čekali na Kikladima, poslu za koji su regrutovani, o kom nisu znali skoro ništa osim – odlučujući element – da će naplatiti u američkim dolarima premiju za angažovanje i platu koja će za vreme trajanja misije biti deponovana svake dve nedelje na računima u Italijanskoj komercijalnoj banci u Atini. To je bilo rešeno, tako da je njemu ostalo samo da se bavi operativnim aspektima posla.

– Neko vreme ćete slušati moje naredbe – govorio je sporo, mirno, što je bio njegov uobičajen način rada. – Tačnu prirodu posla ćete saznati u meri koju ja budem smatrao prikladnom... Zasad je dovoljno da znate da ćemo biti na ostrvu odakle ćemo ići na putovanja koja uključuju fizički rizik.

Oprezno je zastao zbog onog o riziku; ali niko se nije pomerio. Bilo je očigledno da su s tim računali. Nisu se uključili naslepo.

– Pod nekom zastavom?

Jedan je podigao ruku: bio je skoro albino, grub, s crvenim mrljama na jagodicama i čelu. Nosio je pohabanu mornarsku jaknu, radne pantalone i platnene patike.

– Vaše ime? – upitao je Hordan.

- Singer.
- Holandski torpedista?
- Da.

Hordan je znao podatke o tom tipu, pročitao ih je u hotelu: Jan Singer, trideset jedna godina, profesionalni ronilac, bivši podoficir, iskusan s podvodnim oružjem. Od pre jedanaest meseci, dezertter s holandske krstarice *De Rojter*.

– Ne pripadamo konkretno nijednoj mornarici, ali u svakom pogledu morate se pridržavati stroge mornarske discipline. Odlučeno je da ja budem vaš šef i moje će odluke biti neopozive... Ima li još pitanja?

Pogledali su se međusobno. Konačno je digao ruku jedan od Libanaca: semitski nos, kovrdžava kosa, dvadeset i nešto godina. Toliko nalik na onog drugog da su izgledali kao braća.

– Vaše ime? – upitao je Hordan.

– Farid Marun – momak je pokazao u stranu, ne gledajući – ovo je moj rođak Sami.

Hordan je imao izveštaj i o njima dvojici: rođeni u Sidonu, ribari i krijumčari. Trgovali su povremeno oružjem za Jevreje iz Palestine, bili su stručnjaci da njime rukuju i da ga popravljavaju. Angažovani kao mornari i artiljerci na brodu. Jednim erlikonom od dvadeset milimetara ne rukuje bilo ko.

– Šta ste hteli da pitate?

Libanac se osmehnuo, ali samo usnama. Imao je živahne oči i opasan osmeh.

– Da li ćete nam reći za koga ćemo raditi?

Hordan je zaoštrio stav.

– Radite za mene.

– Da, to je jasno. Ali moramo znati kako da vam se obraćamo, razumete?... Kojom titulom.

– Možete me zvati gospodine, kapetane ili komandante, šta više volite. I dozvolite mi da vam nešto razjasnim: svaka indiscrecija, neposlušnost ili izostajanje poštovanja biće kažnjeni

na odgovarajući način, a ja ću biti taj koji će kaznu sprovesti.

Drugi je iskrivio usne.

– Ekonomsku?

– Naravno.

– I fizičku kaznu, ako dođe do toga?

Na to Hordan nije odgovorio, ili bar ne neposredno.

– Onaj koji vas je zaposlio raspolaže sredstvima da rešava svaku neregularnost ili neispunjavanje ugovora.

Libanac je razmenio brz pogled sa svojim rođakom.

– Zvuči kao neko moćan, zar ne?

– Dovoljno moćan – potvrdio je Hordan.

Usledila je tišina, koju je prekinuo torpedista Singer.

– Da li je to upozorenje?

– Naravno da je upozorenje – pogledao ih je jednog po jednog, mirno. – Gde mislite da ste angažovani?

– Mislili smo da je u pitanju krijumčarenje – rekao je Farid Marun.

– Loše ste mislili.

Gledali su jedni druge, usvajajući to što su upravo čuli. Četvrti čovek nije otvorio usta u toku razgovora: engleski telegrafista, taj Bobi Bomont, bio je visok skoro kao Hordan, ali mršav i veoma dugih nogu, u nesrazmeri sa ostatkom tela. Upali obrazi, oči boje akvamarina, vlažne iza naočara od imitacije kornjačevine. Bilo mu je potrebno šišanje i brijanje; trodnevna brada dodirivala je prljavu kragnu vojne kaki košulje, neupasane u pantalone zakrpljene na jednom kolenu. Nosio je sandale a gruba tetovaža, napola izbledela, umrljala mu je levu nadlanicu. I uprkos svemu tome, izgledao je otmeno. Sedeo je na tabureu, leđima oslonjen o staklo prozora, sve vreme pušeci: dve cigarete, druga upaljena na žaru prve. Kad je progovorio, to je uradio bez podizanja tona, ne obraćajući se nikome, kao da samo naglas razmišlja.

– Onda crna zastava – rekao je.

Svi su ga znatiželjno pogledali. Slegnuo je ramenima i na kraju, podižući pogled, usredsredio na Hordana oči koje su sve vreme izgledale kao da će zasuziti. Ironija i umor kombinovali su se u laganom svetlucanju, neuobičajeno zabavnom.

– Čini mi se da je u pitanju kruženje radi pljačke – dodao je mirno, kao da ga taj zaključak ni najmanje ne remeti. – Bićemo korsari u Egejskom moru?

– Pirati – razjasnio je Hordan bez oklevanja. – Službeno, niko nas ne podržava.

Na povratku u hotel išao je duž morske obale. Već sat vremena je prošlo otkad se sunce sklonilo uz svetionik, nalik na užaren disk koji se gasi nad širokim crvenim trouglom; ali ostajao je trag bistrine koji je omogućavao da se sagledaju mračni obrisi zgrada, čije su donje delove, gde su još bile otvorene neke male radnje, prskala slaba svetla petrolejki.

Osećao se nesigurno, s dobrim razlogom. Komandovao je u kritičnim situacijama na moru, boreći se za živote ljudi u pustim crno-belim prostranstvima; ali nikada u ratnim dejstvima. Nasilje je iskusio samo u jednom izolovanom incidentu na ferolskom molu jula 1936. i kasnije tokom obuke s Nemcima u Kilu. Slali su ga na istočni Mediteran a da ga niko pre toga nije pitao za mišljenje: bila su to naređenja koja se izvršavaju bez pogovora. I nije mogao a da se ne upita da li će, ako do toga dođe, uspeti da bude na visini zadatka.

Jedva da je nekoga sreo, samo par usamljenih prolaznika i četiri čoveka koji su razgovarali na arapskom i pušili oslonjeni na balustradu. Pred njim se pojavio automobil, bučan i brz, osvetlivši ga pre nego što se udaljio u suprotnom pravcu, a on je iskoristio svetlo da uputi još jedan sumnjičav pogled pozadi. I tada je ostao nepomičan. Jer je petnaest do dvadeset koraka iza njega išao onaj Bomont. Pratio ga je, ili je bar tako izgledalo.

Ostao je miran dok Englez nije stigao. Došao je lagano, približavajući se prirodno, i na kraju je stao pored njega. Svetlo sutona skoro se potpuno ugasilo, ali je bilo dovoljno da se na njemu ocrtava mršav i neuredan lik telegrafiste.

– Šta radite ovde? – upitao ga je Hordan oštro.

– Idem u svoj hotel, dragi momče. Nalazi se u luci.

Familijarnost tona ga je zbunila: obziran, pokroviteljski. Skoro ljubazan. Izgledao je kao profesor koji se obraća učeniku.

– A vaši drugovi?

– Eh, sad. Bilo bi preterano nazvati ih tako, zar ne mislite?...

U stvari, upravo sam ih upoznao – napravio je pauzu koju je prekrpio umornim uzdahom. – Ostali su u kafanici da jačaju drugarske veze. Znae već: nekolicina srećnih, združeni kô braća, Dan Svetog Krispina i sve to* – zamišljeno je zastao. – Bogatstvo domovine, koja god bila, nagradiće naše trudove... Shvatate li me?

Hordan nije znao na kog đavola misli Englez. Proučio je zainteresovano sve što je od svog sagovornika mogao da vidi u mraku. Još je ćutao kad je drugi ponovo progovorio.

– Kao što rekoh, dragi momče, idem u svoj hotel. Smeta li vam da nastavimo zajedno?... U ovo doba Bejrut nije najbezbednije mesto koje poznajem.

Hordan je uzdahnuo osećajući se neprijatno.

– Slušajte, Bomonte.

– Svi me zovu Bobi.

– Za mene ste Bomont.

– Kako vam drago – progundao je telegrafista pomireno.

– Vi ste šef.

– Na to hoću da vas podsetim. Zapamtite to, dragi momče, dok ne budemo stekli poverenje jedan u drugog. A to se još dugo neće desiti.

---

* Ovo su reči iz Šekspirove istorijske drame *Henri Peti*. Sličnih aluzija biće u govoru Bobija Bomonta i kasnije. (Prim. prev.)

Ovaj je oklevao.

– Eh, da. Razumem. Vi ste...

– To što rekoh malopre: šef.

– Normalno. Prvo uočite moju bojazan, a potom moje poštovanje. Disciplina, naravno. Uz sve ostalo.

Ton, sada pun poštovanja i razumevanja, i dalje je smetao Hordanu.

– Tačno – zaključio je. – I sve ostalo.

– Izvinite, gospodine. Eh...Komandante.

– Ovde me tako ne zovite.

– Izvinjavam se još jednom.

Hodali su duž balustrade koja je razdvajala ulice od mora. Išli su u tišini dok im se iza leđa gasilo poslednje svetlo. U Bomontovim ustima bi povremeno živnuo žar druge cigarete koji se odražavao na staklu njegovih naočara.

– Sve ste nam dobro izložili – rekao je na kraju. – Precizna uputstva i ništa više, bez ikakvih kompromitujućih tragova i nagevštaja. I dalje ne znamo konačni cilj tako šarenolikog skupa.

– Znaite ono što je zasad potrebno. Ostatak će uslediti u datom trenutku.

– Radi se o ometanju pomorskog saobraćaja, očigledno. Radio-telegrafista, libanski artiljerci, holandski torpedista... Nek me obese ako nije posredi ilegalna vojna operacija.

Englez je vodio smiren, kulturni razgovor, s učenim aluzijama koje Hordan nije bio u stanju da prepozna. Međutim više nije bio ljut. Bobi Bomont bio je prijatan čovek. Barem, setio se, kad je daleko od flaše.

– Da li je u pitanju veliki brod? – čuo ga je kako pita.

Nije odgovarao još nekoliko koraka, razmatrajući koliko je pitanje na mestu.

– Ne previše – priznao je. – Dovoljno.

– Goleta, motorni čamac ili nešto tako?

– Manje-više.

– Što znači da su regrutovali posadu da djeluje u vodama Levanta. Prikrivena ratna dejstva... Sigurno nije u pitanju krijumčarenje?

Hordan nije odgovorio. Englez se zaustavio i pustio da opušak padne na tlo, posmatrajući ga nepomično dok se žar nije ugasio.

– Pa koliko ja znam, u toku je samo jedan rat, a to je onaj u Španiji. I sredozemni saobraćaj najpovezaniji s njim dolazi iz Crnog mora. Da li sam na pravom putu?

Hordan je pogledao na levu stranu gde su se već mešali more i tamno nebo. U blizini obale svetla jedne velike lađe polako su se kretala ka zapadu. To je sigurno bila *Alba adrijatika*, čiji je polazak u pravcu Aleksandrije bio predviđen za to vreme.

– Čitajući novine – govorio je Bomont – stekao sam utisak da se s jedne strane time bave nemački brodovi i italijanske podmornice; dakle Frankovi saveznici. A s druge strane Rusi.

– Znae šta, Bomonte? – Hordan se naglo okrenuo prema njemu. – Previše pričate.

– Da, znam... To mi je najveća mana. Ali ne brinite zbog mene. Umem da držim usta zatvorena kad treba.

– E pa, sada bi trebalo da ih zapužite.

– Ma naravno. Moja poslušnost, moja dužnost, moj govor. Izvinite još jednom. Ionako će se sve saznati, zar ne? Pod božjim suncem i u svoje vreme.

Nastavili su dalje. Sagovornikovo stanje duha razoružavalo je Hordana. Skoro da mu je bilo žao zbog sopstvene grubosti.

– Rekli su mi da ste dobar operater na telegrafu – prokomentarisao je.

– Nisam loš, uopšte. Imam iskustva.

– Koliko mi je poznato, bili ste u britanskoj mornarici.

– Naravno, eh, kako da nisam bio – živnuo je Englez. – U jednom promišljenom i časnom ratu, ako me razumete, na stari način: drugi operater na brodu *Sauthempton*, na Jilandu. Pre dvadeset jedne godine. A još uvek...

– Rekli su mi da preterano pijete – prekinuo ga je Hordan.

– Jelda? To su vam rekli?

Zvučao je zamišljeno, skoro povređeno, i trebalo mu je vremena da ponovo progovori.

– Vidite, dragi mo... – rečenica je ostala nedovršena. – Već četiri meseca nisam probao ni kap alkohola.

Hordan se zaustavio tako da se zaustavio i drugi. Dve mračne siluete licem u lice. Bila je greška, pomislio je, voditi ovaj razgovor.

– Neću dozvoliti nepažnju, razumete? – rekao je bez okolišanja. – Nikome. Previše toga je u igri, i posao koji treba obaviti je najvažniji.

– Preuzimam obavezu, naravno. Ali tvrdim vam...

– Ako napravite jednu grešku, jednu jedinu, potrudiću se da bude poslednja.

Usledila je produžena tišina, neprijatna. I kad je Bomont na kraju progovorio, u njegove ljubazne reči kao da su se uvukle kapi ljutnje.

– Vi ste iz ratne mornarice, zar ne?... Poznajem taj ton. Eh, da. I Španac, naravno. Na početku nisam bio siguran da li pripadate Frankovoj mornarici ili republikanskoj.

Hordan je oštro odgovorio:

– Imate li nešto protiv neke od njih? Koja vam više odgovara?

– Meni? Nijedna. – Drugi je upalio novu cigaretu. – Poludeli svet, ludi kraljevi, luda savezništva... – Pre nego što se ugasio, plamen šibice je osvetlio koščato, neobrijano lice, pogled izgubljen u daljini. – Mada, gledano izdaleka, više mi se dopada Republika. Ali *pecunia non olet*,* dragi... To jest, hteo sam da kažem komandante. To jest, gospodine.

Pregrade i daske poda prenosile su tresak mašina. Nad Hordanovim ramenom zračak sunca koji je ulazio kroz mali okrugli

---

* Lat.: Novac ne smrdi. (Prim. prev.)

---

prozor kabine pomerao se gore-dole s ljuľljanjem broda, osveľtľjavajući ili ostavľjavajući u senci dokumenta koja je ćitao ili nautićeke karte koje je gledao. Sve što je bilo potrebno da zna nalazilo se tu, paľljivo izloľeno. Kapetan Navija-Osorio, organizator misije, bio je šef koji vodi računa o detaljima i ćovek od reći. Prilikom rastanka, obećao je da će materijal biti na raspolaganju na brodu *Akamas* kađ kiparski brod krene iz Bejruta.

– Ne bi bilo dobro da do tada nosite uz sebe kompromitujuće dokumente. Imaćete već vremena da se dobro upoznate sa svim.

Ozbiljan, veoma korektan u drľžanju i stavovima, preterano savestan katolik, koji je preľiveo likvidacije šefova i oficira koje su izveli republikanski pomorci u julu i avgustu prethodne godine, Luis Navija-Osorio bio je izvrstan i delotvoran oficir zaduľen za operacije šefa glavnog štaba mornarice, viceadmiraľa Servere. Olućujući razgovor su imali u njegovom prisustvu u prostoriji za oficire krstarice *Kanari*, kađ se Hordan javio u Kadisu po povratku iz Nemaćke. Tu je primetio da je sve bilo planirano na najvišem nivou i da je hitno potrebno krenuti. Ćak mu nisu dali dozvolu da vidi ženu i sina u Ferolu.

– Brodovi sa sovjetskim vojnim materijalom – objasnio je Navija-Osorio – i dalje iz Crnog mora idu u pravcu španskih luka koje su pod vlašću crvenih. Nakon što pređu Mramorno more, Dardanele i grćka ostrva, plove Sredozemľem prema svom odredištu. Kao i trgovaćki brodovi Repubľike, tako su i ruski brodovi legitimni ciljevi, i do sada smo ih nekoliko potopili ili zarobili zahvaljujući italijanskim i nemaćkim podmornicama, njihovim jedinicama na moru i našim pomoćnim krstaricama u Sicilijanskom prolazu...

– Ali s tim je gotovo – umešao se viceadmiral, koji je sedeo na sofi između portreta generala Franka, sata i slike Device Marije. – Došao je kraj za *happy times*.

Već blizu sedamdesete, Servera je bio starac sede kose i odmerenih pokreta, kome je tamnoplava uniforma s pozlaćenom

dugmadi i širitima na rukavima još uvek davala jedinstvenu markantnost. Vojni ustanak protiv Republike zatekao je tog uglednog pomorca u stanju prinudnog povlačenja, ali je on otišao da se stavi na raspolaganje frankističkoj strani.

– Toga se bojimo – potvrdio je Navija-Osorio. – Engleska i Francuska žele da zabrane nasilna dejstva van naših voda i nameravaju da nas ograniče na Balearsko i Alboransko more, sprečavajući naše prijatelje da intervišu, a nas da patroliramo van tih zona. Društvo naroda priprema konferenciju da bi postiglo dogovor, i to može dovesti do toga da ruski i republikanski trgovački brodovi plove nekažnjeno. Uz to, brodovi s drugim zastavama koji takođe trguju s crvenima kamufliraju se i štite pod engleskom zastavom... Biće nam sve teže da im se suprotstavimo.

– Legalnim putem, hoćete da kažete – naglasio je viceadmiral.

– Tako je, legalnim putem... Ali mi imamo potrebu da održimo napetost. Treba napasti njihovu trgovačku flotu kad se nalazi daleko od crvene flote, koja čeka kod rta Bon i prati je duž severnoafričke obale. Stvar je u tome da se udari pre nego što stignu tamo, a obavezno moraju da prođu Egejskim morem. Savršeno mesto da ih lovimo, mada se sada kamufliraju kao neutralni brodovi sa slojevima boje, lažnim dimnjacima i drugim zastavama.

Rekavši to, dva šefa su ućutala, prepuštajući Hordanu da sam shvati ostatak. Ovaj je zbunjeno pogledao brojčanik sata, čije kucanje kao da je produžavalo neugodnu tišinu.

– Izvinite – rekao je na kraju – ali ne razumem moju ulogu u tome... Koja će biti moja naređenja?

– Kakva je bila vaša obuka u Kilu? – zanimao se Servera.

Hordan je zatrepao.

– Veoma poučna.

– Da li su se *kameraden* dobro poneli prema vama?

– Savršeno.

– I da li se osećate sposobno da dejstvujete torpednim čamcima?

– Tome se nadam, admirale. Trudio sam se koliko sam mogao.

Šef glavnog štaba mornarice okrenuo se prema Navija-Osoriju, dajući mu reč. Službeno i kao pomoć u ratu, objasnio je ovaj, Nemačka je predala nacionalnoj floti dva takva broda, koji su dejstvovali u Tesnacu i Balearima pod imenima *Rekete* i *Falange*. A predviđena je predaja još dva. Nijedan nije bio najnoviji model, ali jeste pretposlednji, da se tako kaže. U tom trenutku pogledao je Hordana s obnovljenom pažnjom.

– Vi ih dobro poznajete – rekao je.

– Da, naravno – potvrdio je ovaj. – Klasa S, skraćeno od *schnellboot*. Malo zastareli s benzinskim motorima, za razliku od dizela koje koriste najnoviji.

– U Kilu ste vežbali s klasom S-7, koliko sam shvatio.

– Tačno. Taj već spada u moderne.

– I kakav je vaš utisak?

– Sjajna lađa. Brza i laka za manevrisanje. Plovi brzinom od trideset pet čvorova.

– Pa, drago mi je da vam se dopada jer ćete biti komandant jedne.

– Izvinite?

– To što ste čuli.

– Ali ja...

– Znamo, znamo. Vi ste samo poručnik bojnog broda u Nacionalnoj rezervi, ali imate korisne odlike u ovom trenutku – osmehnuo se hladno zbunjenom Hordanu. – Pored nemačkog i engleskog, govorite grčki. Mogli biste proći kao jedan od njih.

– Grk?

– U čemu je problem? – upitao je ironično viceadmiral. – Nema plavokosih tamo?

– Uz to – ubacio se ponovo Navija-Osorio – za misiju koju smo vam namenili dobićete viši čin. Od danas ste kapetan bojnog broda.

– Bože moj – Hordanu se vrtelo u glavi. – Ne razumem...

– Delujete iznenađeno – prekinuo ga je Servera. – Međutim, ovde se ništa ne improvizuje... Mislite li da smo vas poslali u Nemačku kao turistu? – Pokazao je na kapetana bojnog broda Navija-Osorija. – On je već imao planiranu tu operaciju. Tražio je podobnu osobu, i u Pomorskoj školi su mu rekli za vas.

– Ne mnogo maštovit, smiren i pouzdan – potvrdio je drugi. – To su rekli.

Viceadmiral se osmehnuo:

– S iskustvom van Ratne mornarice, što vas ograničava manje nego nas tvrdoglave iz Opšteg korpusa.

– A operacija je... – usudio se Hordan, videvši da stiže oluja.

– Organizovati bazu u Egejskom moru – rekao je Navija-Osorio – za napad na plovidbu crvenih jednim torpednim čamcem S-7.

Hordan je zinuo.

– Ali nemamo takvih – izložio je argument.

– Pošto Komitet u Londonu zabranjuje ustupanje bojnih brodova zemljama u ratu, Nemačka nam predaje jedan u najvećoj tajnosti. Takođe žele da ga isprobaju u stvarnom ratnom dejstvu, tako da ćete morati da napravite elaborate, izveštaje koje ćemo im dostaviti... Ali ima drugih okolnosti zbog kojih je ovo neuobičajeno. Ni pod kakvim izgovorom nećete ploviti pod španskom zastavom, niti će biti Španaca u posadi. Svi će biti strani dobrovoljci.

– Plaćenici?

– Ne pravite takav izraz lica – ponovo se viceadmiral strogo ubacio. – I Republika ih koristi. Najbitnije je da ništa ne dospe do javnosti. To bi bio skandal, tako da se radi o ilegalnom dejstvu koje naša vlada nikada neće priznati. Kad stignete tamo, bićete potpuno sami, a odgovornost će biti isključivo na vama. Sva materijalna i ekonomska podrška stizaće vam preko trećih.

– Ali to je gusarstvo – protestovao je zbunjeno Hordan.

– Da, svakako... Delovaćete pod lažnim identitetom bez ičeg što bi vas akreditovalo. Ako vas uhvate, bićete podvrgnuti međunarodnim krivičnim zakonima.

– Nećemo uraditi ništa za vas – naznačio je Navija-Osorio grubo.

Hordan je polako prihvatao. Konačno se sve uklapalo: mesec dana obuke u Nemačkoj, hitnost s kojom je pozvan u Kadis. I to što je imenovan baš on: Migel Hordan, Kirijazis po majčinom devojačkom prezimenu. Nemaštovit, miran i pouzdan. Čak se nije osećao uvređeno zbog tog *nemaštovit*, mada to nikad ne bi smatrao vojnom vrlinom. Bio je veoma iznenađen zbog toga.

– Treba napadati u grčkim ili međunarodnim vodama?

– U grčkim, bojim se. Saobraćaj ide između ostrva. I baza iz koje ćete dejstvovati jeste jedno grčko ostrvo. S te strane nema smetnji jer nas vlada diktatora Metaksasa simpatije.

– Da li znaju za ovo?

– Pa naravno. Imamo tajni dogovor da gledaju na drugu stranu kad bude trebalo. Ako delujete diskretno, neće biti problema s Atinom. Jedno su javne sumnje, a drugo dokazive činjenice. Na vama je da nam ne pripišu apsolutno ništa.

– Valjalo bi da pustite bradu – sugerisao je viceadmiral nakon što je malo razmislio, i pogledao Navija-Osorija. – I kosu, zar ne mislite?... Što neformalnije budete izgledali, to bolje.

– Da, bilo bi dobro – potvrdio je kapetan bojnog broda.

Usledilo je ćutanje isprekidano kuckanjem sata.

– Na šta mislite, Hordane? – zanimao se Servera.

Ovaj je odjednom ispustio vazduh koji je zadržavao u plućima.

– Moja porodica...

– Znamo i žao nam je – rekao je Navija-Osorio. – Nema vremena da posetite porodicu.

– Koliko je godina vašem sinu? – upitao je ljubazno viceadmiral.

– Dvanaest.

– I dalje je s majkom u Ferolu?

– Mislim da jeste.

– Čuvaćemo ih, ne brinite.

Hordan je zamišljeno klimnuo, pomirivši se s tim.

– Pre sedam meseci bio sam pripadnik trgovačke mornarice...

Tu je stao, oklevajući poslednji put. Servera je slegnuo ramenima.

– E sad ste u ratnoj. A zadatak mornara u ratnoj je da potapa neprijateljske brodove. Zato se potrudite da ih potopite što više budete mogli.

Ponovo kuckanje sata: dugačka pauza. Hordan je pročistio grlo.

– Da li mi dozvoljavate jedno pitanje, admirale?... Ili bolje rečeno: jedno razmišljanje?

– Naravno. Pitajte.

– Ni u jednom trenutku niste sugerisali da bih mogao imati prilike da se ponudim ili ne, kao dobrovoljac.

Stari pomorac napravio je strog pokret.

– Nema potrebe. U nacionalnoj Španiji svi smo dobrovoljci... Jao onome koji to nije.

Odjeknuli su udarci na vrata kabine. Jedan mornar u pohanjanoj odeći, prljav kao i ostatak broda – *Akamas* je bio stari zardali teretni brod s otkrivenim kormilom na krmi – došao je da kaže Hordanu da ga kapetan zove na most. Ovaj je spremio dokumenta, zaključao kabinu i krenuo za mornarom do palube, zaslepljen treperavom svetlošću na uzburkanom moru koju je trgovački brod presecao brzinom od deset čvorova. Oko broda je bilo ostrva na sve strane: mrkih, sivih, zelenkastih, velikih i malih, visokih i niskih; usađena u plavetnilo ili izvirući iz njega, bila su vidljiva koliko je dopirao pogled u bistrom podnevnom vazduhu: arhipelag Kikladi. Srce Egejskog mora.

Dok se peo stepenicama ka komandnom mostu, uočio je da *Akamas* usporava mašine i video je svoje ljude naslonjene na desnu brodsku ogradu. Englez, Holanđanin i Libanci posmatrali su more i obližnji kaić – grčku ribarsku barku koja je na motorni pogon klizila nešto dalje od jednog kabla* u istom pravcu uporedo s trgovačkim brodom. I kapetan se nagnuo s komandnog mosta, osmatrajući ribaricu s bočne nadstrešnice. Bio je to mršav, ćutljiv tip, s prljavom kapom navučenom do obrva, koji jedva da je razmenio desetinu rečenica sa svojim putnicima u toku tri dana plovidbe od Bejruta. Sada je oko vrata nosio zgnječeni dvogled; i kad je Hordan stigao pred njega, jednom rukom s prljavim noktima pokazao mu je na ribaricu.

– Vaš kaić, gospodine.

– Gde se nalazimo?

Drugi se lagano okrenuo ka jednoj kratkoj brdovitoj crti koja se sa suprotne strane broda isticala na moru.

– Pet milja severno od Milosa.

Izgovorivši to, uvukao je glavu u unutrašnjost mosta i izdao naređenje. Mašine su popustile ritam, potresi su se umirili, i nakon nekoliko trenutaka inercije trgovački brod je ostao ljuljajući se na talasima dok je kaić, koji je promenio pravac, prilazio s desne strane. Isti mornar koji je obavestio Hordana otišao je do ograde i bacio viseće brodske lestve od užadi.

– Pripremite ljude – prinoseći licu dvogled, kiparski kapetan je osmatrao obzorje oko broda. – Prelaze na drugi brod za deset minuta.

Ribarica je bila još prljavija od *Akamasa*: mala, stara, farbana više puta, mirisala je na vlažne mreže, gorivo i ribu. Imala je dugu ručku kormila na krmi, jedra su bila privezana za jedini jarbol, a motor je uznemirujuće vibrirao, ispuštajući gusti dim

---

* Kabao je pomorska mera za dužinu, oko 185 m. (Prim. prev.)

loše sagorelog goriva. Posadu je činilo šest mornara, svi Grci, a gazda je bio zdepast čovečuljak, preplanule ćelave glave i živahnih očiju. Nedostajalo mu je jedno dugme na košulji i povremeno bi uvukao prste u otvor pa lagano češkao stomak. Njegovo neobrijano, masno lice zahtevalo je vodu i sapun još pre najmanje nedelju dana. Kad je Hordan stigao na brodicu, taj čovek mu je zvanično stisnuo ruku i veoma ceremonijalno poželeo dobrodošlicu.

– *Kalós ilzate, kyrie.*

– *Efharistó, kapetánie.*

Odgovor na ispravnom grčkom iznenadio je drugog. Sad kad su plovili protiv vetra brzinom od najviše četiri čvora, *kapetánios* je znatiželjno posmatrao Hordana i četvoricu ljudi koji su, sedeći na pramcu na svojim platnenim vrećama, dremali, pušili ili gledali u more.

– Koliko nam treba da stignemo? – upitao je Hordan.

Gazda kaića, koji je sam rukovao kormilom, slegnuo je ramenima dok je ravnodušno klimao glavom.

– Ne znam – dodirivao je prstom levi zglob, kao da pokazuje na sat koji nije nosio. – Deset sati ili manje, ako Bog da.

– Onda četrdeset milja?

– Moglo bi biti – pokazao je sve niže sunce. – Moći ćete da spavate do svitanja.

Hordan je otišao da se smesti na svoju mornarsku vreću, na mestu s kojeg je mogao da posmatra more. Mislio je, kao i svih prethodnih dana, na ostrvo i brod koji su ih čekali na kraju tako čudnog putovanja. Na svoje mogućnosti za uspeh ili neuspeh. Do trenutka kad je zakoračio na ljuljajuću palubu kaića, isključivo je sledio – disciplinovan i miran kakav je po prirodi bio, ritmom koji su drugi ustanovili – plan skovan mimo njegove volje. Od sada, međutim, odgovornost za sve što se može desiti leži na njemu, i nema kome da se žali. Događaji, životi prijatelja i neprijatelja, zavisíce od odluka koje bude donosio, ispravnih ili ne. Zato je toliko noći loše spavao, vrteći u glavi

detalje nepredvidljive i opasne misije u kojoj nikada ne bi ni pomislio da učestvuje.

– Vi niste čovek od akcije – rekao je Navija-Osorio kad ga je ispratio u Kadisu. – I to nas umiruje.

I doista nije bio. Barem ne u uobičajenom smislu tog izraza. Možda je zbog toga, a ne zbog poznavanja stranih jezika, i bio izabran. Jer imao je jednostavan karakter, obazriv – ono „nemaštovit“ nije mu izlazilo iz glave – kaljen uz ljude koji, bilo da su na kopnu ili na moru, sve mere razdaljinom između krme i obale. Iako se još kao četrnaestogodišnjak otisnuo na more, jednom ribaricom za lov na bakalar po sprudovima Teranove, tamo ga nije odvela želja za pustolovinom, već intimna potreba za tišinom u rutinskim pejzažima vode i neba. Nikada u životu, čak ni za svoju ženu i sina – to je bio i ostao jedan slučajan i ne naročito srećan brak – nije se vezivao, naprotiv. Hordan je bio nepokolebljiv čovek, skoro bezvoljan, za koga je more predstavljalo sredstvo, a život na brodu rešenje. Ali slučajnost ili sudbina sada su ga postavljali pred odgovornosti koje su jedva imale veze s činom vođenja broda s jednog na drugo mesto uz što manje rizika. Jer pre ovoga, u trgovačkoj mornarici, svi stepeni, minuti i sekunde bili su mu tačno utvrđeni, a koordinate širine i dužine ma kog poverenog mu broda bile su dovoljne da mu omoguće miran san.

Na to je mislio čitave noći, kad god bi ga ljuljanje lađe probudilo, onako vlažnog od rose što je kapala s užadi i kvasila palubu, njegovo lice i odeću. A misleći to, drhtao je od hladnoće pod beskrajnim zvezdama što su treperile na nebu kao ubodi špenadle u široku crnu kuglu.

Na vodoravnoj svetlosti svitanja, dok je sunce još bilo prikriveno pod morem, narandžasti tonovi su polako osvajali. Hordan se prenuo iz poslednjeg dremeža, protrljao oči i video da gazda kaića i dalje sedi na krmi s letvom kormila u rukama